

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 41.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á
1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 21. oktober 1944.

Bladid verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárid

18. árg.

Kolamálið á tingi.

„Privatisma“ og „negativisma“ merkir fólka- flokksins drápsleðu á tingi.

Th. Petersen fortalar seg og opinberar, at tað at „ein klika“ av arbeiðar-
um fær arbeiði, er grundin fyri, at hann vil steðga arbeiðinum.

P. M. Dam: Løgnari tala hev-
ur neyvan verið hildin á tingi, enn
tann, ið lögtingsformaðurin helt í
kolamálinum.

Hon merkti eitt einasta stórt
minus.

Vit eru í kolaneyð.

Uppgávan er at fáa kol.

Allir menn vøntaðu ti, at hin
stórsti bólkurin á tingi, ið situr við
meirlutanum í næstan hvørjari
tingnevnd, at hann fór at sýna
sína meg, kundi ávísar nakað, ið
kundi tryggja Føroyingum kol.

Men nú trínur hann fram við
einum áliti og einari talu, ið ikki
ber í sær eina einastu vón fyri at
fáa kol.

Tvørturímóti!

Hann leggur beinanvegin alla
herslu á at gera av við ta litlu
vónina fyri kóli, ið vit hava.

Var tað ikki øðiligt at hoyra
okkara háttvirða lögtingsformann
standa og tala í 3 korter og ein-
ans leita fram alt tað, ið hent er
av vannlukkum í Rangabotni.
Ávísar — í mongum føri blóðkeiðt —
hvussu elýrt hvørt tonsið av kóli í
Rangabotni er tí almenna.

Meðan hann spennir seg út at
finna alt tað ringa fram og gera
minussíðuna so stóra sum mögu-
ligt, leggur hann alt tað burtur úr,
ið kann kasta eitt forstálsisljós
yvir málið.

Ikki eitt orð um vannlukkuna,
ið stóðst av at fjallið skráðnaði og
gjørði tað, at niðurfallið varð so
stórt, at útkoyringin av gróti og
leiri kom at verða dýrari enn kola-
hæggingin.

Ikki eitt orð um, at tað var hetta
skrællið, sum gjørði, at arbeiðar-
arnir máttu rýma frá meginpart-
inum av grevstrarholunum.

Ikki eitt orð um, at hin bretski
serfrøðingurin hevur sagt:

At tað var trot uppá skil av
leiðsluni av kolahæggingini, ið
hevdði orsakað skrællið og hitt øði-
liga niðurfallið, og

at hetta brekið var komið fram
við tað sama, arbeiði byrjaði,

at um kolagrevsturin var farin
rætt fram, vildu vit havt eitt gott
kolanám, ið kundi givið nógv og
toluliga biligt kol,

at vit eiga at halda fram við
teim nýggju kolaholunum,

at hesi holine vildu komið at
givið okkum um 15000 tons, um
vit gjørdu sum hann í einum longri
skrivi gjølla ávísti okkum.

Ikki eitt orð um, at vit frá
Bretlandi høvdu fingið reint at vita,
at vit ikki finga meiri kol. Tvørtur-
ímóti: kolatílfærslan vildi verða
minkað!

Allir, sum hoyrdu tann æraða
lögtingsformann, skiltu, at tað var
eitt mál, hann stevndi ímóti. Hann
vildi fáa lagt skyldina fyri vann-
lukkuna niður á Arbeiðsmanna
kolavirki og hitt almenna og eina
ferð enn fáa sligið fast, at hitt
almenna kann ikki annað enn bera
seg býttliga at, oyðileggja alt, tað
hefur í hendi.

Men tað skal ikki eydnast hon-
um at fáa spilt arbeiðararnar á
Tveroyri óforskyld. Teir hava eis-
ini sína arbeiðsæru at verja. Teir
skulu fáa tær sæmdir og tað rætt-
visi, ið teir eiga krav uppá at fáa.

Arbeiðararnir tóku fyrst við tá
ið hitt privatkapitalistiska parta-
felagið hevði givið upp.

Teir gjørdu tað fyri at bjarga
sær arbeiði og fyri at bjarga Fø-
royingum kol.

Teir hava onga skuld í, at kola-
grevsturin er skeiðt skapaður av
fyrstan tíð.

Ólukkan var hend; minan var
spilt, tá ið teir tóku við.

Teir hava ongar bjøllur bundið
sær eyka. Eina langa tíð arbeiddu
teir fyri nógv minni enn tímans-
lønina. Teir hava ongar fingið
meiri enn akkord- og vanliga tím-
ansløn og enn og minni nakað
stantiema uppá 2800 kr., sum
harra Ziska hevur sagt ósatt um
teir.

Uttanfyri breggja hesir stórrey-
andi flokksmenn av, at kunna alt,
duga alt, makta alt. Og so nógv
breggjaðu teir, at teir finga næstan
eitt fleirtal av Føroya fólki at velja
seg á ting. Fólk trúðu, at tá ið
teir komu á ting, vildu teir sýna
seg sum reystmennini, ið kundu
alt, dugdu alt, maktaðu alt.

Men hygg at teimum nú! Lurtað
eftir teimum!

So brátt teir komu inn um
tingdyr kvukku teir niður í einki.
Ein hoyrir bara „venanina“ frá
teimum, at teir sum alment umboð

kunnu einki. Risarnir eru vorðnir
til smáar dvørgar. Hvat siga nú
allir teir fiskimenn og arbeiðsmenn,
ið valdu hesar menn til at gera
stórbregð á tingi. Hvat siga teir,
ið næstan skráddu klæðini av sær
fyri at fáa valt slíkar fólkaflökks-
risar sum Kjølbro og finans- og
bankmagnatin Th. Petersen? Ja,
hvat siga teir um hesar menn, ið
her á tingi ganga smokkaðir niður
í einki, eru vorðnir evnaleyst og
skattagrátandi tinginventar? Hvat
siga allir Føroyingar, ið sóu risar
í hesum monnum, men sum nú
megu nýta sjóneyku fyri at fáa
eygu á teirra „bregð“ á tingi?
Teir og teirra flokksmenn ganga
við frámerkjunum: „privatismu“
framaná kasjettuni og „negativismu“
aftaná. Alt teirra starv er ein av-
nasjonaliseran av Føroyum. Við
sinum æviga trýstandi og merg-
stjalandi prædiku fyri ungum og
eldri um, at alt sum er alment
t. v. s. sum landið, alt fólkíð, hev-
ur við at gera er deyðsdømt,
dugir einki — ja, er næstan bein-
anvegin eitt forbannilsí — við
hesum sjongu hava teir dripið hugin
og trøngdina hjá unglingafjældini at
siga:

Landið og fólkíð fyrst, mini evni,
mitt skil, mín kraft, alt vil eg
offra landinum. Tess ær, tess
vælfærd, tess góða orð, tess kraft
at stýra, at varðveita øllum, heil-
dini, skal vera mín æra, mitt mið
og mál!

Professorin Ritson, hin bretski
kolekspturin, sigur, at tað er
ivaleyst til av kóli í Rangabotni.
Hann hevur mælt til at halda fram
við teim tveimum nýggju kolabrot-
unum. Hann sigur, at ein grevstur
eftir hansara ávísing vil geva kol.

Vit halda, at umstøðurnar eru
soleiðis, at vit ikki kunnu forsvara
ikki at fylgja professorans ráðum.
Vit vóna, at vit við at fylgja teim
vilja koma at fáa kol.

Men skuldi tað miseydnast, so
vit ikki fáa kol nógv skjótt og har-
av-megu hava bretskt kol, vita vit,
at bert við at kunna siga, at vit
hava gjørt alt, fyrst og fremst
tað sum harra Ritson hevur ávíst
okkum at gera, kunnu vit við
fullum rætti og fullari styrki koma
til Bretar fyri at krevja kol, so vit
ikki verða at sita við kallar
steinar.

Gera vit harafturímóti sum fólka-
flokksurin skjýtur uppá, nevniliga
tvørturímóti sum hin bretski ser-

frøðingurin hevur kravt av okkum,
so eru vit visir í, at Bretar vilja
siga við okkum:

„Tit fáa einki kol. Tit hava
ikki roynt at bjarga tykkum sjálvir.
Tit hava gjørt tvørturímóti sum
eksperturin, vit sendu tykkum,
segði, at tit skuldu gera. Tit nú
um tað, um tit sita við kallar
steinar.....!“

Thorstein Petersen segði í øðini:
„P. M. Dam vil bara halda fram
við kolahæggingini í Rangabotni
fyri at bjarga arbeiði til eina litla
„klikku“ av arbeiðarum.“

P. M. Dam svaraði: „Thorstein
Petersens orð sýna, at hann vil
stedga kolahæggingina fyri at forða
at „ein litil klikka“ av arbeiðarum
skal verða vælsignað við arbeiði.

Míni motivir eru: Tað má
haldast fram fyri at fáa kol og
fyri at kunna krevja kol frá Bret-
um, um vit koma at hava ov lítið
av kóli. At tað samstundis gevur
arbeiðarum arbeiði, gleðir meg.
Mitt mið og mál í politikki er
fyrst og fremst at veita arbeiðarum
og fiskimonnum arbeiði, arbeiði
og aftur arbeiði. Tí arbeiði er
grundin fyri øllum framburði og
er treytin fyri, at fólkíð kann liva
uttan trot og uttan ótta fyri dag-
ligum breyði.“

Fiskimenn og løgtingið.

Øll skilafólk eru greið yvir, at
tíðin aftaná kríggið verður ólík
tíðini vit nú eru í og ólík tíðini
áðrenn kríggið.

Fyri okkum fiskimenn eru tíð-
irnar soleiðis nú, at nakrir eru
slopnir at sigla og hava vunnið
væl, og fleiri kundu verið slopnir
at siglt ífall uppskotíð frá javn-
aðarmonnum um hýringarkontór
hevði verið samtykt á tingi; men
tað fall, og fylgjan hevur verið,
at menn, sum í mong ár ikki hava
tímað at fiska, tí teir hava nokk
at liva av á landi, hava troðkað
seg umborð at sigla, og harvið
tíkið tey pláss, sum fiskimenn
skuldu átt.

Bara ein hevur dugað at hildið,
seg góðan vin við reidararnar, so
er hann sloppin at sigla, um tað
so er sjálvur fólkaflökksins blað-
stjóri harra lærari Haakun Djur-